

Birsel KÜÇÜKSİPAHİOĞLU

David Nicolle, *The Normans (Normanlar)*, Osprey Publishing Ltd, İngiltere 1999, 64 sayfa.

David Nicolle'un ilk olarak 1987'de yayınlanan daha sonra ise bir çok baskısı yapılan bu kitabı, Normanlar'ın tarih sahnesindeki rollerini anlatmakta ve onların bilinmeyen yönlerini okuyucuya vermeye çalışmaktadır. Nicolle çok hacimli olmayan kitabını bölümlere ayırmaksızın çeşitli konu başlıkları altında anlatmış ve oldukça fazla sayıda resim, gravür, fotoğraf ve haritalarla görselleştirip gerekli açıklamalar yaparak okuyucunun dikkatini çekme yolunu seçmiştir.

Yazar kitabın başlangıcında biraz da sitem içeren ifadelerle İngiltere ve Avrupa tarihinde Normanlar'ın öneminin küçümsendiğini ya da İngilizce konuşan dünyanın onları istemeyerek kabul ettiğini belirtir. Buna mukabil İngiltere dışındaki Avrupalı âlimlerin, 200 yıllık göz alıcı Norman fetihlerini daha objektif bir bakışla değerlendirdiklerini düşünmekte ve bu âlimlerin çoğunun Anglo-Saksonlar'ın İngiltere'yi meydana getirirken, Normanların da en azından Birleşik İngiltere, Galler, İskoçya, Channel Adaları, Isle of Man ve bugün bile İrlanda'nın bir kısmının oluşumunu başlattıkları hususunu tartışıklarını söylemektedir.

Fransa tarihinde de Norman katkısının çok net olmamakla birlikte önemli olduğunu dile getiren yazar, bundan sonra tarihi seyir içinde Normanları anlatmaya başlamakta ve ilk önce Ortaçağ Normanlar'ı kimlerdi? sorusuna cevap aramaya çalışmaktadır. Normanlar'dan nefret eden İngiliz tarihçilerinin onların farklı bir topluluk olmadıklarında ısrar ettiklerini ama Normanlar'ın hem kendileri hem de çağdaşlarının Norman diye bir milletin var olduğunu kabullendiklerini belirtmektedir. Yazara göre, ilk Normanlar askerî ve siyasi eğilimleriyle ön plâna çıkan bir karakter sergilemektedirler ve atalarından miras olarak vahşet, sınırsız enerji, hilekârlık ve liderlik hırsı özelliklerini almışlardır.

Bütün bu özelliklere modern araştırmacılar tarafından Normanlar'ın çevreye, duruma ve olaylara uyum sağlama kabiliyeti ile sade dindarlığı da ilâve edilmektedir. Normanlar'ın XIII. yüzyılda da bu özelliklerini sürdürdüklerini söyleyen Nicolle, ancak bundan sonra Fransız, İngiliz, İskoç ve İrlandalılar gibi milletlerin etkisiyle yeni ulusal kimliklerine büründüklerini kaydetmektedir. İtalya'da bu durumun açık bir farklılık arz ettiğini, buna karşılık Antakya (Haçlı Devleti 1098-1268)'da dindar kimliklerini genellikle muhafaza ettiklerini vurgulamaktadır.

Yazar, ilk dönemlerdeki Normanlar ile ataları Vikingler arasında dikkatli bir plânlama, hızlı hareket, kararlılık, kesinlik, cesaret ve acımasızlık gibi hususlarda benzerlikler olduğunu ve bunun da dikkat çekici şekilde kendini gösterdiğini söylemekte ve bu benzerliklerin hayret verici askerî başarıları getirdiğini düşünmektedir. Bunlara ilâve olarak sahip oldukları güçlü iş duygusuna ve paraya verdikleri değere işaret etmeyi de unutmamaktadır. Bununla birlikte Vikingler'den Normanları ayıran şeyin Normanlar'ın uyum kabiliyeti olduğu üzerinde durmakta ve her ikisinin de dönemlerinde askerî bakımdan üstün olduklarını, fakat Normanlar'ın bir müddet sonra İngiltere ve Normandiya'da feodal devletler kurmak için Karolenjiyen feodalizmini, atlı savaşları ve şatolar kurmayı benimsediklerine dikkat çekerek, onların aynı zamanda hristiyanlığı kabul ettiklerini ve kilise reformunda rol oynadıklarına yer vermektedir.

Normanlar'ın yaşadıkları bölgeleri sırasıyla açıklamaya çalışan Nicolle, Normandiya diye isimlendirilen bölgenin Normanlar tarafından oluşturulmuş yeni bir bölge olmadığını savunur. Normandiya nüfusunun az miktardaki Franklar ile birlikte esasında Gallo-Roman olduğunu, çok sayıda İskandinav'ın yerleştiğini, ancak onların küçük koloniler halinde Yukarı Normandiya'da, geniş koloniler halinde ise Aşağı Normandiya arasında bölündüklerini söylemektedir. İskandinavya'dan gelen Normanlar'ın yerleşiminin IX. y.y'ın sonunda başladığını ama 911 yılında Seine vadisinde yaşayanların reisi olan Rollo'nun, muhtemelen hristiyanlığı kabul etmek ve Fransa kralına askerî destek verme karşılığında, Fransa kralı III. Charles'ı Yukarı Normandiya'nın bir bölümünde kendi işgalini tanımaya zorladığını açıklamaktadır.

Yazar, 1066'yı takip eden yıllarda Normandiya'da mevcut askerî çizginin düzenli bir gelişme gösterdiğini, ama İngiltere'de Normanlar'ın askerî bir devrime tanık olduklarından bahsederek, Dük William'ın akını ve İngiltere'nin fethini, ortaçağ ordularının en şaşırtıcı kahramanlıklarından biri olarak

değerlendirmektedir. Ancak İngiltere'ye yapılan bu seferin yalnızca Normanlar ile değil, bütün Fransa üzerinden ve ötesinden gelen gönüllüler sayesinde gerçekleştiğini ve bu gelenlerin çoğunun sonradan İngiltere'de yerleştiğini kaydetmektedir.

William'ın ordusunun o zaman Anglo-Saksonların geleneksel Frank-Norman piyade sınıfı üzerinde Norman-Frank karışımı süvari ve piyade taktiklerinin gücünü gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Norman fetihlerinin, bir savaş silahı olarak yayın prestijini artırdığını ve XII. yüzyıl ile birlikte kuzey İngiltere'nin savunulmasında İskoç akıncılara karşı muhtemelen en etkin silah haline geldiğini dile getirmektedir.

Normanlar'ın Britanya'nın diğer milletleri üzerinde ve İrlanda'da oynadıkları rollerin az bilindiğini söyleyen Nicolle, bununla birlikte Normanlar'ın Kelt toprakları tarihine katkısının göz ardı edilmeyecek kadar önem taşıdığı halde daha az bilindiğini ifade ederek örneklerle bunu açıklamaya çalışmaktadır. Mesela Galler'in, Anglo-Sakson hâkimiyeti boyunca bağımsızlığını elinde tuttuğunu fakat Normanlarla birlikte bu bağımsızlığını kaybettiğini, kırsal kesimdeki Norman yerleşiminin güney-batıdaki Pembroke dışında zayıf olduğunu ancak Galler prensliklerinin çoğunun daha sonra Anglo-Norman kralının vasalı haline geldiklerini vurgulayarak, bir çok açıdan Galler, Norman İmparatorluğuna Anglo-Saksonlar'a olduğundan daha kolay entegre olmayı başarmıştır görüşünü ispatlamaya çalışmaktadır.

İrlanda üzerinde Norman etkisinin farklı olduğunu söyleyen Nicolle, İskoçya gibi İrlanda'nın da, Norman istilasından önce bile İngiliz nüfuzu altında değiştiğini, bununla birlikte feodalizmin henüz kurulmadığını, fakat önceki yüzyıllarda görülen kabile toplumunun da artık olmadığını anlatmaktadır. İrlanda her ne kadar Anglo-Saksonlar'ı kültürel bir çok yönden taklit etse de kendi özel kültürünü de ona göre devam ettirmişti; yani, İrlanda'nın kesin olarak kültürel anlamda yok olmadığını savunmaktadır. Ticaretin büyük çapta Vikingler'in ellerinde olduğunu ve Viking geleneğinin, XI. ve XII. yüzyıl askerî organize ve silahlanmasında çok güçlü yer kapladığını açıklamaktadır.

İlk ücretli Norman askerlerinin güney-İtalya'ya 1017 yılında Bizans yönetimine karşı bir isyanda savaşmak için geldiklerini söyleyen yazar, bu dönemde bölgenin, Bizans eyaletleri, özerk kıyı şehir devletleri ve bağımsız Lombard eyaletleri arasında bölündüğünü kaydederek, bu esnada Sicilya adasının bazen Tunus ve Mısır'a bağlılık gösteren Arap emirleri tarafından yönetildiğini belirtmektedir. 12 yıl sonra Normanlar'ın güney-İtalya'daki

Aversa civarına yerleşmeye başladıklarını, ama 1041 yılında Robert Guiscard'ın komutasındaki maceracıların bölgeyi zaptetmek istediklerini söyleyen Nicolle, 1059 yılından itibaren Norman yönetiminin Apulia ve Calabria bölgelerinin büyük bir kısmında Papa tarafından tanındığını, 1071'de ise Bari'yi de zaptederek Bizans otoritesinin çökmesine sebep olduklarını ifadeye çalışmaktadır.

Sicilya'ya olan Norman akınlarının 1091'e kadar tamamlanamadığını söyleyen Nicolle, ele geçmiş bir çok bölgenin başlangıçta ayrı ayrı yönetildiğini ama 1127'de bağımsız bir Norman devleti olarak birleştirdiğini kaydederek bu oluşumun ancak 1130'da bağımsız bir krallık olarak tanındığını vurgulamaktadır.

Normanlar'ın, İtalya'da görüldükten sonra birkaç yıl içerisinde Bizans hizmetine girdiklerini belirten yazar, XI.yüzyılda Bizans'ta Franklar diye adlandırılanların çoğunluğunun İtalya Normanları veya güney-İtalya yoluyla gelenler olduklarını, bunlardan bazılarının bireysel, bazılarının ise 100'er kişilik gruplar halinde geldiklerine değinmektedir. Normanlar'ın ilk girişimlerinin Bizans hizmetinde yer alarak Sicilya Müslüman kuvvetlerine veya Balkanlardaki Türk akıncılarına karşı savaşmak olduğu üzerinde durmaktadır.

Normanlar'ın, askerî alandaki ünlerinin hızla arttığını söyleyen Nicolle, kumandan Hervé'yi örnek vererek onun 1050 civarında Norman ücretli askerlerinin bir lideri değil aynı zamanda general Nikephoros'un iki asker şefinden biri olduğunu kaydetmekte, kavgacı Norman liderlerinin bir müddet sonra efendileri ile kavgaya tutuştuğunu, ama İtalya ve diğer bölgelerin aksine Bizans'ta Normanlar'ın kendi prensliklerini oluşturmaya yönelik gayretlerinin başarısızlıkla sonuçlandığına yer vermektedir.

Bunlara ilâveten, Hervé'nin İmparator VI. Mikhail'e darılarak, 300 kişiden oluşan Norman askerî birliğinin bir kısmını Doğu Anadolu'ya götürdüğünü ve onun burada sadece Bizans hâkimiyetine karşı değil aynı zamanda Ermeniler, Selçuklu Türkleri ve son olarak da Ahlat'ın Arap Emîri Ebu Nasr'a karşı geldiğini ifade etmektedir. Bu arada, Ebu Nasr'ın onu zincire vurduğunu ve Bizans'a geri gönderdiğini de belirtir. Ancak, Norman esnekliğinin bir göstergesi olarak Hervé'nin, 1058 civarında Isaakios Komnenos'un idaresi altındaki Bizans'ın doğu ordularının komutanı olarak tekrar görevlendirildiğini kaydederek şunları ilâve etmektedir: Bu dönemde bir çok Norman Bizans'ta, Armenia, Gürcistan ve Trabzon bölgelerinde yaşamakta idi. 1057'de doğudaki beş sınır birliğinin ikisi Batılılardan oluşuyordu. Onların

merkezi Malatya olup, diğerleri daha güneyde Urfa'da Antakya dükünün kumandası altında bulunmaktaydı. Normanlar'ın daha sonraki lideri Crispin olarak bilinen Robert Crispin, 1071'de Bizans'ın Malazgirt'te Selçuklu Türklerine yenilmesinden kısa bir süre sonra tahmin edildiğine göre Bizanslılar tarafından zehirlenerek öldürüldü. Normanlar o zaman 1069'a kadar güney-İtalya'da Robert Guiscard'ın subaylarından biri olan Roussel de Bailleul'u üçüncü lider olarak seçtiler. O da Bizans hizmetinde yer aldı ve ilk olarak Balkanlardaki Türk akıncılara karşı savaştı ve sonradan İmparator Romanus'un hezimetıyla son bulan 1071 Malazgirt seferine katıldı. Doğu Anadolu'daki diğer bir çok Norman'ın kaderi daha bir bilinmezlik içinde idi. Bu stratejik bölge genellikle en iyi batılı ücretli askerlerini oraya gönderen Bizanslılar tarafından güçlü bir garnizon olarak oluşturulmuştu. Malazgirt yenilgisinden sonra Normanlar'ın veya Franklar'ın çoğu Bizanslılar'ın Toron ve Sason Ermeni vasal devletlerini tahrip etmek için Türklere yardım etti. Toron ve Sason tahrip edilince Ermeni bağımsızlığının yeniden ihyası Toros dağlarındaki Kilikya bölgesinde kendisini gösterdi.

Yazar kitabın sonlarında Antakya Prinkepsliği'ne değinerek, bu devletin son Norman devleti olduğunu fakat çok az ilgi çektiğini, dünya tarihinde çok fazla önemli görülmediğini, Haçlı Seferleri tarihindeki rolünün de daha çok Kudüs Haçlı krallığının gölgesinde kalmasından kaynaklandığını vurgulamaktadır.

Antakya Haçlı Prinkepsliği ve onunla bağlantılı olan Urfa Haçlı Kontluğu'nun, Trablus ve Kudüs Haçlı Devletleri'nden bazı yönlerden ayrıldığını, onların politik, ekonomik ve savunma düşüncelerinin genellikle farklı olduğunu açıklamaya çalışmakta, Antakya'nın Irak ve İran'dan Akdeniz'e uzanan eski ticaret yolu üzerindeki mevkiinin onu Haçlı devletlerinin en zengini yaptığını, Antakya'nın tekstil ve cam sanayiinde ünlü, ticaret ve endüstrinin de yükselen bir merkezi olarak kabul gördüğünü ifade ederek Antakya ordularının tertibinin batı tarzında olduğunu, atlı sınıfının da en önemli unsur olarak görüldüğünü anlatmaya çalışmaktadır.

Nicolle'un değişik düşünceleri kendi görüş açısıyla yorumlayarak alt başlıklar altında ve özet olarak takdim ettiği bu kitap önemli olmakla beraber pek tarafsız bir gözle ele alınmamıştır.

This book deals with the role of the Normans in history and their relations with the different countries such as England, Ireland, Wales, France and Scotland.